

BATTHYÁNY GYULA (1887-1959)

Keleti szépség (*Háremhölgy*), 1930-as évek |
Oriental Beauty (*Odalisque*), 1930s

Olaj, vászon | Oil on canvas, 117 x 68 cm
Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Batthyány

Kezdő ár | Starting price: 14 000 000 Ft / 36 842 EUR
Becsérték: 20 000 000 – 30 000 000 Ft
Estimate: 52 632 – 78 947 EUR

„Régebben a »dekadens« szóval bélyegezték meg az olyanféle törekvéseket, mint Batthyány Gyula grófé. Értve rajta, hogy nem törődik a valósággal és ismertető jeleivel, hogy művészetén teljes mértékben a képzelet az úr, s képzelete legotthonosabban az olyan tájékokon érzi magát, amelyeket az egyház erkölcsi törvényei és a társadalmi konvenciók elrekesztettek a közönséges emberfia elől. Hogy nevén nevezzük a dolgot: Batthyány Gyula gróf erotikával telített művész, s ez kezének minden húzásán megérzik. (...) a legártatlanabb motívumot is lappangó érzékiséggel tölti meg” – írta Elek Artúr 1937-ben, a művész Ernst Múzeumban bemutatott kollekcijával kapcsolatban. A most aukcióra kerülő, szinte ruhátlanul ábrázolt nőalakot előtérbe helyező kompozíción, a művész valóban nem a legártatlanabb témát dolgozta fel, melyet nem-hogy lappangó, de éppen nyílt színré táró érzékiséggel jelenített meg. Az enyhén szólva erotikus jelenet háttérében zajló csata során épp egy komplett város kerül felégetésre, mely meglehetősen bizarr körítést nyújt a táncosnő teljesítményéhez. Batthyány konvenciómentes művei maguk a megtestesült Baudelaire-költemények, melyek az érzékiség, a szexualitás, a testiség és az erotika minden elképzelhető fajtáját és változatát arisztokratikus távolságtartással fűszerezve mutatják be. Batthyány festményeinek és grafikáinak legközelebbi párhuzamai és forrásai a 19. századi szimbolista irodalomban, többek között Charles Baudelaire költeményeiben vagy Joris-Karl Huysmans regényeiben találhatóak meg.

A most aukcióra kerülő mű születésekor, az 1930-as években Batthyány sikerei és pályája csúcson, a budapesti arisztokrácia kedvelt portréfestőjeként a társasági élet középpontjában állt. Gyakori hosszabb-rövidebb külföldi útjai során eljutott Madeirára és a Kanári-szigetekre, valamint bejárta Spanyolországot és Portugáliát is. 1931-ben Berlinben, 1934-ben Londonban, egy évvel később pedig New Yorkban rendezett önálló kiállítást, mindenhol egyaránt ünnepelt képeiből. Elegancia és modorosság hasonlíthatatlan elegye, műfajokon és témákon átívelő következetességgel alkotja Batthyány művészetének fő jellemzőjét.

Batthyány két évtizeddel korábban a Céhbeliek 1914-es kiállításának katalógusában már megfogalmazta művészi hitvallását: „A szép megrögzítése, az aestheticus gyönyör megvalósítása a művész céljai. Ezeknek elérésében pedig ha fárad és szenved is, látszatja ne legyen. A kínlás, a vergődés nyomai a művészi munkán elveszik annak himpordát. Az igazi remekmű mindig könnyed. Könnyű szerrel, de biztos készséggel megjeleníteni a lét napos szépségeit: ez művészeti ideálom. A bánat, a nyomorúság, minden, ami leverő és rosszul eső, nem való megörökítésre. Legyen a képzőművész az emberiség kiválasztottja, ki csak a szépet, színeset, gazdagot, illatosat látja. Abba mélyedjen el; abba merüljön bele. Lelke legyen annyira telítve szépséggel, színnel, gazdagsággal és illattal, hogy ha az élet szükségéi utol is érik, erőt rajta ne vehessenek. A művészet legyen diadala az örömöknek; legyen orgiája minden gyönyörnek.” Batthyány egész további életében tartotta magát művészi elveihez, melynek ékes bizonyítéka a Keleti szépség.

RUM ATTILA

1. Leo Putz: Háremhölgy, 1930-as évek magántulajdon

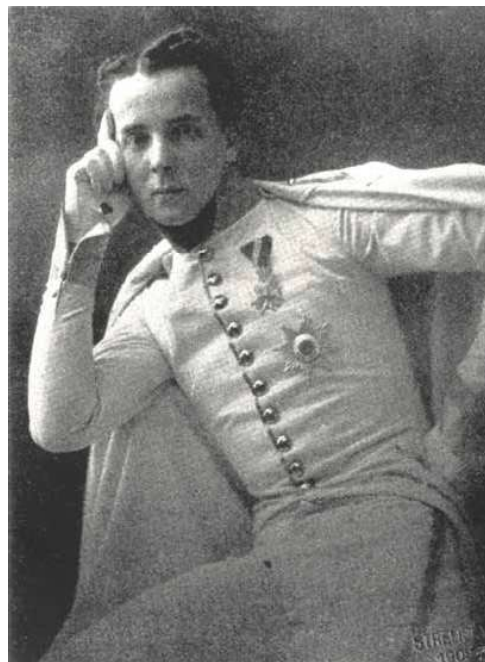
2. Eugène Delacroix: Odalíszk, 1857 magántulajdon

3. Henri Matisse: Odalíszk, felemelt karral, 1923 National Gallery of Art, Washington, DC

4. Leo Putz: Háremhölgy, 1930-as évek magántulajdon

5. Batthyány Gyula gróf a reichstadti herceg egyenruhájában, 1909

6. Batthyány Gyula: Önarckép, 1910 magántulajdon

„Port kavará fehéringesek ezrei haladnak hangtalan talpalással a cairói úton. Mind egy irányban menetelnek a sivatag felé. Kézilámpák, üvegburkos gyertyák Jánosbogár rajai tünedeznek elő a homokbuckák közül. Rekedtes arab gajdolás, idegenszerű, idegcsiklandó fahangszerek szava hangzik a barna homokdombok hajtásaiban. Itt ma éjjel titokzatos ünnepet ülnek, kéjesen, véres orgiák felé menetel a sok fehéringes kísértet. Valami nagy keleti ceremónia készül a csillagok ezrei alatt. Elfogódott kérdésekre vezetőm kicsinylőleg int: Telihold, ilyenkor a város népe kijön éjszakai. Ez nem ünnep, de ha parancsolom és főleg, ha megfizetem, amott a Sphinx fala melletti sátorban rendezhetnek számomra külön ünnepséget, a legkényesebb izlésnek megfelelőt. Inkább visszatérek Cairóba, hosszú még az éjszaka, elnézek a hírhedt halpiaira. Veze-

töm elköszön. Ő csak a sivatag örömei között kalauzol, a városi éjszaka titkait egy sakálfülű kis gonosztevő fogja előttem feltárni. Balszemét kirágtá a rossz seb, libagégés nyakát minduntalan forgatja, mintha üldözőktől tartana. Az Ezlekieh kertnél kezdjük sétánkat. Az első utcák európai árkádjai alatt villanyfény, szabadságos angol katonáktól hangos bárók, dohánybaltok, csak amikor az utcák szűkülni kezdenek, változik át az internacionális éjjeli élet keleti infernóvá. Mert Dante poklához hasonló sikátorokba kerülünk. Nappali fényben úszó, kirakatszerű nyílásokban sorfalat állnak Astarte papnői. Bőrük a tejeskávétól a csokoládéig, a barna minden árnyalatában. Vadul felbrodzott hajú pogány bálványokhoz hasonlatosak. Legnagyobb részük fiatal, talán gyermek még, kesszeg vékony kis ébenfatestükön színes selymingecske,

folyton hadonászó karjaikon perecek sora csörömpöl. Állandóan visitva, örülten forgó szemekkel vesznek körül, madárnyelven inzultusokat (avagy talán becézőneveket?) siktanak arcomba. Apró majomkezek tapadnak ruhámhoz, hennától véres körmőcskék szaladását érzem rémült testemen. Csörtetek tovább. Mind eszeveszettebb, féktelenebb a körülöttem viháncoló maenadok csoportja. Ragadozó fogsorok csattognak arcom előtt, vörösen izzó duzzadt ajkak, mind megannyi bitorán csurgó, rothadó gyümölcs. És hogy a fekete boszorkánytánc még idegtépőbb legyen, mindenféle grammofoonok kísérteties gardolozása. Végre lerázom a reámtapadó fúriák fűrtjét, sötétebb, csenedesebb sikátorba vetem magam. Itt némán, alázattal fátyolos fella nők állnak sorfalat. Néha az egyik félrehúzza a kék fátylat barna kebléről.”

Gróf Batthyány Gyula: Egy festő úti jegyzeteiből

In.: Magyar Művészet. Szerk: Majovszky Pál, 9. évfolyam, 1933, 247.